

2. Yhteiskunnallisen yrityksen vaikuttavuus

2.1 Miten yritysideoita kautta voidaan saada aikaan vaikuttavuutta?

Yhteiskunnallinen yritys on enemmän kuin yritys, jolla on yhteiskuntaan liittyviä tavoitteita. Yhteiskunnallisen yrityksen ideana on työskennellä yhteistyössä tasa-arvoisemman, reilumman ja vastuullisemman yhteisön ja yhteiskunnan eteen. Yritys tarjoaa vaihtoehdoisen tavan kuluttaa, millä on vaikutuksia ihmisiin (sosiaaliset vaikutukset), ympäristöön (ympäristövaikutukset) ja yhteiskuntaan (kulttuuriset ja yhteisölliset vaikutukset).

Sosiaaliset vaikutukset ovat yhteiskunnalliselle yritykselle tärkeimpiä, sillä ne liittyvät kiinteästi yhteiskunnallisen yrittäjyyden ideaan. Sosiaaliset vaikutukset syntyvät organisaatioiden, yritysten ja yksilöiden kautta, ja vaikuttavat ympärillä olevaan yhteisöön. Ne voivat olla toiminnan, projektin, ohjelman tai valittujen toimintatapojen harkittuja tai tahattomia lopputuloksia ja vaikutukseltaan positiivisia tai negatiivisia.

Sosiaaliset vaikutukset syntyvät sekä välittömässä vuorovaikutuksessa yksilöiden välillä, mutta vaikutukset voivat olla myös kauaskantoisempia ja levitä yhteisöistä koko maahan tai jopa maailmanlaajuisiksi. Yhteiskunnallisia yrityksiä perustetaan, jotta saadaan aikaan sosiaalisia, ympäristöön liittyviä ja taloudellisia vaikutuksia.

Taloudelliset vaikutukset: Yritys on tapa ansaita ja sijoittaa rahaa hyödyntämään yhteisöä tai tukemaan paikallista taloutta.

Ympäristövaikutukset: Yhteiskunnalliset yritykset voivat vaikuttaa positiivisesti paikallisen ympäristön tilaan, esimerkiksi kierrättämällä. Kaikkien yhteiskunnallisten yritysten tulisi pohtia ympäristövaikutuksiaan ja pyrkiä vähentämään niitä.

Sosiaaliset vaikutukset: Yhteiskunnallisen yrityksen tulisi taata, että sen vaikutukset ihmisiin, hyvinvointiin ja elämänlaatuun ovat positiivisia.

Kulttuuriset vaikutukset: Kulttuuri koostuu perinteistä, normeista, arvoista, kielistä, vakaumuksista, taiteista, taidoista, elämäntavoista, laeista, asenteista jne. Yhteiskunnallisten yritysten tulisi vaikuttaa kulttuuriin positiivisesti, tukea kulttuurissa esiintyviä hyviä puolia ja pyrkiä muuttamaan negatiivisia asenteita.

Sosiaaliset, kulttuuriset ja ympäristövaikutukset syntyvät yrityksen **arvopohjasta**, joka vaikuttaa yritystoimintaan. Yhteiskunnallisen yrityksen tulee pyrkiä läpinäkyviin arvoihin ja toimimaan omien arvojensa mukaisesti. Yhteisössä jaettu arvopohja, sen läpinäkyvyys ja vaikutukset yritystoimintaan erottavat yhteiskunnallisen yrityksen muista yrityksistä. Arvopohjan esiintuominen houkuttelee myös asiakkaita.

Ohessa on esimerkkejä toimialoista tai yhteiskunnan toiminnoista, joissa yhteiskunnalliset yritykset perinteisesti ovat vaikuttaneet:

2.2 Yhteiskunnallisen yrityksen päämäärä ja tavoitteet

Vaikka taloudellisten voittojen saavuttaminen on tärkeää, on yhteiskunnallisen yrityksen arvopohja sosiaalisten tai ympäristövaikutuksien tuottamisessa. Päämäärän ja tavoitteiden asettamisen kautta voidaan viestiä yhteiskunnallisen yrityksen toiminnasta, tavoitteista ja vaikutuksista.

Yhteiskunnallisen yrityksen päämäärän tulisi olla selkeä ja kertoa, miksi yritys on perustettu ja mitä se haluaa saavuttaa pitkällä aikavälillä.

PÄÄMÄÄRÄ	TAVOITE
Yhteiskunnallinen yritys pyrkii kaikessa toiminnassaan päämäärää kohti	Yhteiskunnallinen yritys pyrkii asettamaan ja saavuttamaan tavoitteita
Pitkän aikavälin vaikutukset	Lyhyen aikavälin vaikutukset
Yleinen idea tai pyrkimys	Tarkasti määritelty
Tarkoitus, syy olla olemassa	Aikaansaannos, saavutus
Mitä on tarkoitus saavuttaa?	Miten saavutamme päämäärämme?

Esimerkiksi erään paikallisen tuottajan yhteiskunnallisen yrityksen päämäärä on *“Parantaa ihmisten elämänlaatua ja terveyttä tuottamalla terveellistä ruokaa, auttamalla työharjoitteluiden järjestämisessä ja tukemalla työllisyysmahdollisuuksia.”*

Tavoitteet ovat askelia päämäärän saavuttamiseksi. Vaikuttavat tavoitteet ovat:

- Täsmällisiä - yrityksessä tulisi tietää, milloin tavoitteet on saavutettu ja tätä varten niiden on oltava selkeitä ja yksityiskohtaisia
- Mitattavissa - yrityksen pitäisi pystyä mittaamaan, onko tavoitteet saavutettu
- Saavutettavia - yrityksen pitäisi pystyä saavuttamaan tavoitteensa
- Asiaankuuluvia - tavoitteiden tulisi olla osa yrityksen päämäärän saavuttamista
- Aikaan liittyviä - tavoitteet tulisi rajata ja saavuttaa tietyssä ajassa.

Esimerkissä kerrotun paikallisen tuottajan tavoitteet voisivat olla esimerkiksi seuraavat:

- Tarjota kuusi harjoittelupaikkaa vuoden aikana
- Tarjota 30 kotitaloudelle paikallisesti tuotettuja, tuoreita elintarvikkeita
- Järjestää 12 työpajaa terveellisestä syömisestä vuoden aikana

Selkeästi määriteltyjen päämäärän ja tavoitteiden avulla luodaan yrityksen liiketoimintasuunnitelmalle runko ja niiden kautta voidaan myös rakentaa yritystoiminnan vaikutusten mittareita.

2.3 Arviointi on tärkeää

Yhteiskunnallisen yrityksen on tärkeä mitata sosiaalisia ja/tai ympäristövaikutuksiaan, sillä mittaristojen kautta yritys voi todentaa, että yritystoiminta hyödyttää yhteisöä, jossa yhteiskunnallinen yritys toimii. Lisäksi mittaaminen kertoo, että yritys vastaa yhteisön tarpeisiin ja pyrkii saavuttamaan sosiaaliset päämääränsä.

On helppoa lipsahtaa olettamaan yrityksen sosiaalisia vaikutuksia ja näin ollen niitä ei välttämättä tule todennetuksi mittaristoin. Kansainvälisesti suurin osa yhteiskunnallisista yrityksistä nojaa yksittäisiin asiakaskertomuksiin viestittääkseen toimintansa vaikuttavuudesta. Vaikka tarinat ovat tärkeitä, ei niitä voi käyttää ainoana toiminnan mittarina.

Sosiaalisista vaikutuksista on pystyttävä esittämään myös määrällistä tietoa esimerkiksi vuosittaisessa raportoinnissa ja haettaessa rahoitusta.

Sosiaalisten vaikutusten ymmärtäminen, arviointi ja niistä viestiminen on yhteiskunnalliselle yritykselle erittäin tärkeää. Näin yritys pystyy mittaamaan omaa toimintaansa suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja näyttämään mahdollisille asiakkaille, rahoittajille ja yhteistyökumppaneille, millaisia positiivisia vaikutuksia yritys on saanut aikaan.

2.4 Mihin tietoa sosiaalisista vaikutuksista voi käyttää?

Tietoa sosiaalisista vaikutuksista voi käyttää monenlaisiin tarkoituksiin, kuten:

- Oppimiseen, mikä yritystoiminnassa on onnistunut ja mikä ei, ja tätä kautta yrityksen toiminnan suunnittelemiseen ja kehittämiseen
- Yhteisön tiedottamiseen, kiinnostuksen herättämiseen ja osallistamiseen
- Yhteiskunnallisen yrityksen toiminnan markkinointiin
- Raportoinnissa rahoittajille, asiakkaille ja sidosryhmille
- Uusien rahoittajien, sijoittajien, yhteistyökumppaneiden ja asiakkaiden houkutteluun
- Uusien liiketoimintamahdollisuuksien avaamiseen

1. Voimavarojen suuntaaminen

Monien maaseudulla toimivien yhteiskunnallisten yritysten täytyy pyörittää liiketoimintaansa rajatuin voimavaroin. Yksityiskohtainen tieto siitä, miten yritykseen käytetty aika ja vaiva ovat vaikuttaneet tavoitteiden saavuttamiseen, varmistaa sen, että yrityksen voimavarat voidaan käyttää parhaalla mahdollisella tavalla. Sosiaalisten vaikutusten arviointi auttaa yritystä suunnittelemaan toimintaansa paremmin, jalkauttamaan toimia tehokkaammin ja edistämään menestyksen mahdollisuuksia.

Voimavarojen käyttöä voidaan suunnata niihin toimintoihin, jotka ovat olleet erityisen hyödyllisiä liiketoiminnan kannalta tai tunnistaa ja arvioida niitä alueita, jossa yritys ei ole saanut aikaiseksi toivomiaan vaikutuksia. Sosiaalisten vaikutuksen arvioinnista saatua tietoa voidaan käyttää yhteisön sidosryhmien ja vapaaehtoisten tiedottamiseen sekä osallistamiseen ja sen kautta voidaan varmistaa, että yritys kantaa vastuunsa.

2. Sijoitusten houkuttelu ja niiden säilyttäminen

Jotta yritys voi houkuttaa ja säilyttää sijoittajia (kuten esimerkiksi apurahan myöntäjiä, lainoittajia ja lahjottajia), täytyy sen pystyä mittaamaan ja todentamaan yrityksensä taloudelliset ja sosiaaliset vaikutukset helposti ymmärrettävällä tavalla. Sijoittajat ymmärtävät sosiaaliset vaikutukset parhaiten, jos ne voidaan muuntaa taloudellisesti vertailtaviksi luvuiksi:

Esimerkiksi jokaista yrityksen käyttämää 25 euroa kohden saa 10 lasta osallistua nuorisotoimintaan.

3. Julkisiin tarjouskilpailuihin osallistuminen tai tuotteiden ja palveluiden myynti kuluttajille

Yhteiskunnallisen yrityksen pitää pystyä mainostamaan palveluitaan niin, että julkiset organisaatiot ja kuluttajat ymmärtävät yrityksen liiketoimintaidean helposti ja nopeasti. Sosiaalisten tai ympäristövaikutusten todentamista vaaditaan usein rahoitusprosesseissa tai rahoitushakemuksissa.

2.5 Vaikutusten mittaaminen auttaa suunnittelussa

Vaikutusten mittaaminen kuuluu osana suunnitteluun, sillä sen kautta yritys saa tietoa, miten sen toimet vaikuttavat pitkän aikavälin vision saavuttamiseen ja miten yrityksen tulisi kehittää toimintaansa päästäkseen kohti visiotaan. Vaikutusten mittaaminen auttaa myös houkuttelemaan yhteistyökumppaneita, sijoituksia ja asiakkaita.

Yrityksen pitäisi pystyä kuvaamaan, millaisia muutoksia sen toiminnalla halutaan saavuttaa yhteisössä, ja luoda sosiaalisten vaikutusten suunnitelma, joka on osa yrityksen liiketoimintasuunnitelmaa tai sen rinnalla kulkeva oma suunnitelmansa. Mittaristojen luominen on helpompaa, kun aluksi on pohdittu, millaisia vaikutuksia yritystoiminnalla toivotaan olevan ja millaisia toimia yrityksen tulisi muutoksen mahdollistamiseksi tehdä.

Tavoitteiden ja toiminnan suhdetta tulisi tuoda julki “jos toimimme näin, tapahtuu näin”-ajatuksen mukaisesti, jolloin viitataan sekä yritystoimintaan että yrityksen tavoitteisiin. Kaikkien yhteiskunnallisten yritysten pitäisi pystyä luomaan omasta toiminnastaan tällainen kuvaus. Pohtimalla yritystoimintaa tästä näkökulmasta, voidaan alkaa kartoittaa mittareita, joiden avulla voidaan mitata, miten hyvin yritys menestyy ja millaisia vaikutuksia sen toiminnalla on ollut.

2.6 Esimerkit

Yhteiskunnallinen yrittäjyys maaseudulla

Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin opas kylätoimijoille yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä:

[Yhteiskunnallinen yrittäjyys maaseudulla - Uusia tuulia maaseudun palvelutuotantoon yhteiskunnallisen yrityksen keinoin?](#)

Tehtäväkirja vaikuttavuudesta: [Vaikuttavuus_tehtavakirja.pdf](#)
([keskisuomenmaaseutu.fi](#))

Vaikuttavuuden askelmerkit

Sitran julkaisemaa tietoa vaikuttavuudesta: [Vaikuttavuuden askelmerkit - Sitra](#)